



# Els menors i l'ètica periodística

**Gairebé tots som pares i mares, i ens preocupen els nostres fills i filles, però de vegades davant dels diners, els beneficis o la competència, alguns se n'obliden. És el cas de molts responsables de les indústries culturals, com el cinema, la televisió o internet**

*TEXT: Llúcia Oliva, presidenta del Consell de la Informació de Catalunya / FOTO: Vcylonka Bsg*

**L**a vulneració dels drets de nens i joves per part d'alguns mitjans de comunicació ha fet que es desenvolupés a la societat una gran sensibilitat envers la informació sobre menors. En conseqüència, la ciutadania i els periodistes estan desorientats sobre què s'ha de fer i, fins i tot, s'ha deixat d'informar per evitar problemes. El tema és molt complex com va quedar clar en un recent seminari sobre el tractament dels menors als mitjans de comunicació, organitzat pel Consell de la Informació de Catalunya.

Les noves tecnologies, amb les que tothom pot produir informació i disseminar-la, han fet que els menors s'hagin convertit en receptors i en informadors, a més de subjecte de les notícies. Com a persones, tenen dret a la llibertat d'expressió i d'informació, a sortir a les notícies, però també són molt sensibles a certs continguts informatius.

Tot plegat planteja nous reptes als periodistes que coincideixen en que és possible informar amb menors i sobre menors amb respecte i professionalitat. Però reconeixen les dificultats del dia a dia: poc temps per reflexionar, la influència dels mitjans que es deixen portar per la morbositat i la competència per la informació.

En primer lloc, és essencial assumir que els menors tenen drets i que els



*L'ètica periodística obliga a informar amb menors i sobre menors amb respecte i professionalitat*

periodistes tenim la responsabilitat de respectar-los. També cal saber d'on venen aquests drets i quina protecció mereixen els menors de 18 anys.

El 1959, l'ONU aprova la Declaració Universal dels drets dels Infants, que considera que l'infant per la seva manca de maduresa física i mental, necessita «una protecció i cura especials, inclouent-hi la protecció jurídica adequada, tant abans com després del naixement». La Declaració també diu que l'infant «disposarà d'oportunitats i serveis establerts per la llei, i d'altres mitjans, a fi que pugui desenvolupar-se físicament, mentalment, espiritualment i social, d'una

manera sana i normal, en condicions de llibertat i dignitat».

El 1989, la Convenció sobre els drets dels Infants ja reconeix el dret dels civils i polítics dels menors i el dret a «rebre informació adequada». I també diu que «els estats vetllaran perquè els mitjans de comunicació ofereixin continguts que promoguin i respectin el benestar moral i social dels infants».

Quan a Europa només hi havia televisions públiques, aquestes vetllaven pels drets dels infants i encara estava clar que la televisió havia d'informar, formar i entretenir. Quan surten les televisions privades i, el 1990 arriben a

Espanya, els ciutadans, inclosos infants i adolescents, passen a ser tractats com a consumidors.

Els menors interessen a les empreses com a potencials clients de productes enlloc de petits ciutadans «que han de ser educats en esperit de comprensió, tolerància, amicitat entre els pobles, pau i fraternitat universal [...] amb plena consciència que han de consagrar les seves aptituds i energies al servei dels seus semblants», com deia la Convenció sobre els drets dels Infants.

Tot i així, als anys 90 es redacten la llei catalana i l'espanyola d'atenció i protecció dels infants i adolescents, i molt més tard la Llei de Comunicació Audiovisual de Catalunya, que protegeixen els menors davant els mitjans de comunicació. Reconeixen el dret dels infants a l'honor, la intimitat personal i familiar, la pròpia imatge i preveuen que, quan aquests drets puguin quedar afectats, no es doni el seu nom, ni imatge, ni res que els pugui identificar. Cal tenir cura, especialment, quan apareixen com a víctimes, testimonis o inculpats. No hi fa res que els pares o tutors ho consentin. Queda clar que els mitjans són responsables de la protecció dels menors. Els seus drets inclouen al domicili, la correspondència i les comunicacions.

Tot i que les televisions públiques respecten els drets dels infants, els mitjans de comunicació privats tendeixen a ignorar-los. En un context de competència ferotge, la informació es considera un producte més per guanyar audiència o fer negoci.

El cas més espectacular va tenir lloc el 1992 quan van assassinar tres nenes d'Alcàsser i els mitjans van vulnerar els seus drets a la intimitat, a l'honor i a la imatge, així com la dels seus familiars i

veïns en les seves informacions. Desgraciadament, aquesta manera de fer continua, com s'ha vist en el cas dels assassinats de l'adolescent Marta del Castillo o la nena Mari Luz.

Tot i així s'ha avançat en el bon camí. Ja el 1992, el disgust per la manera en què es va tractar el crim d'Alcàsser va impulsar el Codi Deontològic dels periodistes catalans. El periodista Josep Perna ho va resumir molt bé: «es tracta d'augmentar la solvència periodística, blindar els drets de les persones, prevenir la corrupció entre els periodistes, protegir a la infància de les piranyes de la informació i evitar que el racisme i la discriminació pugui portar a un conflicte greu».

El codi diu que cal respectar el dret de les persones a la seva imatge i intimitat «especialment en situacions de vulnerabilitat i malaltia i en casos o esdeveniments que generin situacions d'aflicció o dolor». L'article 11 especifica que cal «tractar amb especial cura tota informació que afecti a menors evitant difondre la seva identificació quan apareixen com a víctimes testimonis o inculpats en causes criminals, sobretot en casos d'especial transcendència social com és el cas dels delictes sexuals. També s'evitarà identificar contra la seva voluntat a les persones pròximes o parents innocents d'acusats o convictes en procediments penals».

Enguany fa 15 anys, el Col·legi de Periodistes de Catalunya va crear el Consell de la Informació (CIC) per tal que vetllés pel compliment del seu Codi Deontològic. El Consell rep les queixes dels ciutadans quan hi ha una presumpte vulneració del Codi i, d'acord amb els mitjans, intenta que les persones que es queixen obtinguin una satis-

facció moral. Aquesta autoregulació periodística es veu completada per un nombre creixent de llibres d'estil redactats pels mitjans per orientar els seus professionals sobre el tractament ètic de la informació, inclosa la de menors. L'autoregulació és una de les claus per fer les coses bé.

En les quasi 600 queixes que el Consell de la Informació ha estudiat, les que es refereixen a menors són una minoria. Ara bé, sempre tenen a veure amb la vulneració de la intimitat, l'honor i la imatge dels menors. Els mitjans no sempre saben o volen reconèixer els seus errors. Les consultes i queixes rebudes reflecteixen la por i desorientació de mitjans i ciutadans en aquesta qüestió.

Actualment, els principals problemes i dubtes giren al voltant d'internet i les xarxes socials, on els menors hi aboquen molta informació i imatges privades. El CIC sempre defensa la llibertat d'informació i d'expressió, exercida de forma responsable, honesta i veraç. I en el cas dels menors creiem que cal tenir en compte tots els principis i regulacions que hem esmentat.

A més, com en tot tipus d'informació, abans de donar la que afecta els menors, els periodistes ens hem de preguntar: quin interès públic té, a qui beneficia o perjudica, per què la donem, a qui servim al donar-la i quin dret té la gent de saber-la. Hem de decidir si cedim a la morbositat o estem provocant un revulsiu perquè la societat prengui consciència dels problemes.

Com sempre, el sentit comú i el servei públic han de ser l'objectiu principal dels periodistes. Per la seva part, una ciutadania ben informada sap quins són els seus drets i ha d'estar preparada per defensar-los. ☯️